

TEMA 4: BAYREUTH, FAMILIA WAGNER, PROTECTORS

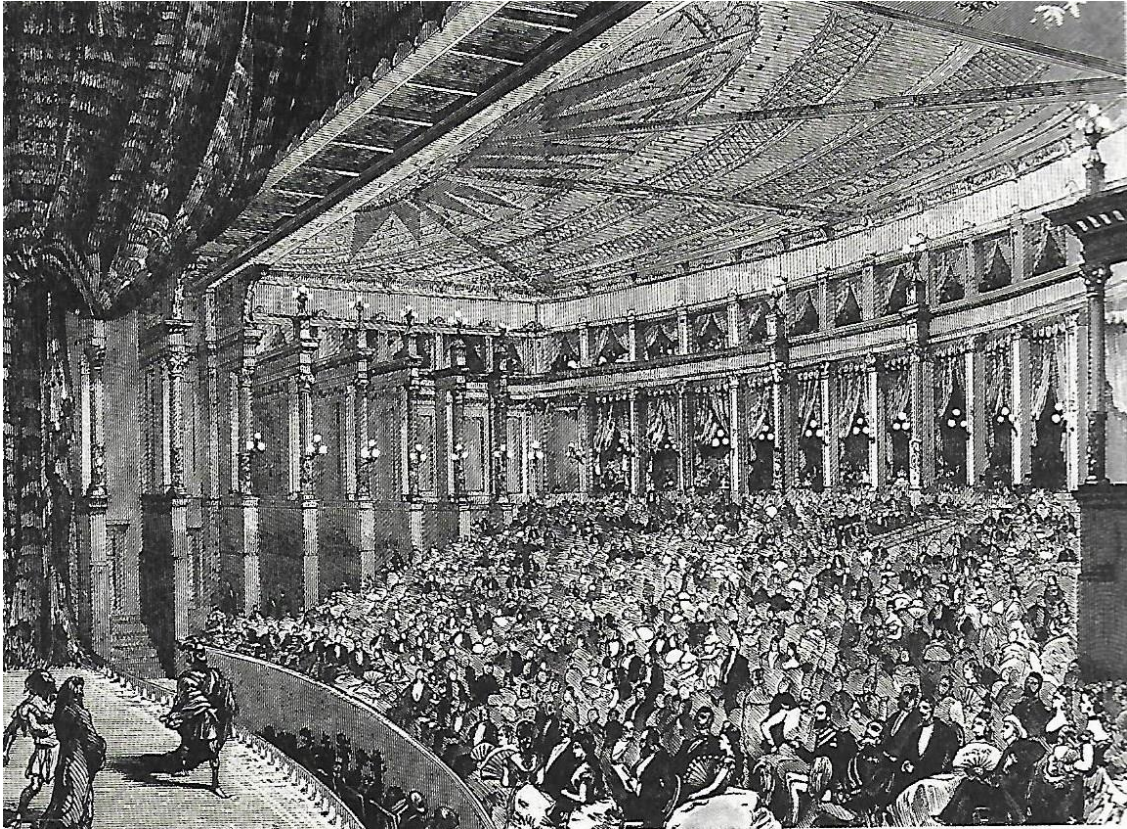
TÍTOL: **CRÒNICA APASSIONADA DE L'INICI DE L'ANELL
UNA ALTRA VEGADA BAYREUTH**AUTOR: *J. M. Infiesta*

Deuen haver passat uns trenta anys des de l'última vegada que vaig assistir a alguna representació en el Festpielhaus. Naturalment, des de llavors han canviat algunes coses.

La primera, per bé, poder visitar lliurement la Siegfried Wagner Haus, al costat de Wahnfried, perfectament conservada en el seu magnífic estil Art-Déco, i que ja havia visitat quan vaig anar a veure a Winifred Wagner, que la feia servir com el seu domicili habitual fins la seva mort el 1980. És una sort que s'hagi conservat la decoració que es va crear al seu dia per Siegfried Wagner i la seva dona.

La segona, per mal, la nova organització interna de Wahnfried on, del seu pis superior ha desaparegut aquella meravellosa col·lecció de fotografies en blanc i negre que constituïa tota la història de Bayreuth i que podies veure mentre escoltaes enregistraments històrics. Allí podies veure desfilant tots els cantants, els directors, els escenògrafs, des dels anys que dirigia el mateix Wagner fins l'actualitat. Resultava apassionant repassar cada any les seves cares i els seus noms, i compartir d'aquesta manera una prolífica història de més de cent anys que senties com a pròpia, amb noms mítics que t'eren més que familiars. Tot això ha desaparegut, ha deixat d'existir, perquè sembla que el Bayreuth entre 1890 i 1945 ha deixat d'interessar. Però és que, a canvi, no hem guanyat res.

La tercera, la pitjor, el que diuen pomposament el "Museu Wagner", una espècie de volum de taca negra i discreta que ha nascut com un bolet al costat de Wahnfried, creat de forma exclusiva per més honra i glòria de Wieland Wagner i els seus successors. I és que, verdaderament, sembla que Bayreuth volgués oblidar la seva pròpia història i reescriure la que va començar el 1950... Molt descarat! no? D'aquesta manera resulta que el visitant incaut i novell no s'assabentarà de què per aquí hi van passar les batutes d'un Levi un Kraus, un Fürtwaengler, un Knappertsbusch, un Karajan, etc. etc. o de les veus que hi

van triomfar, des de Maria Müller, la Flagstad, la Nilsson i un quasi inacabable etcètera... Pobra memòria la dels humans pels seus morts més lloables!

Per cert, una altra cosa que ha desaparegut és la placa de la casa de Houston Stewart Chamberlain, en la Wahnfried Strasse, però en canvi s'ha obert un petit i exquisit Museu Liszt en la casa veïna, exactament en la que el propi compositor hi va morir... per cert que, en la meua visita a aquesta casa Liszt, vaig estar tot el temps sol, i la recepcionista (única persona de servei en tot l'edifici) em va posar l'enregistrament dels "Anys de Pelegrinatge" fet amb l'Steinway que feia servir el propi Wagner aquí mateix el 1876, aconseguint que la meua estada fos una autèntica i íntima delícia...

Però arriba l'esperat moment de pujar la colina que accedeix al Festpielhaus i assistir, emocionat, a la primera representació de la Tetralogia, el Rheingold... Per cert, que a la porta em vaig trobar amb el nostre compatriota Roger Alier i ens fem la nostra primera foto junts... Ja és gran que, després de quasi mig segle que ens coneixem, haguem hagut de coincidir a Bayreuth per fotografiar-nos!

Però, silenci, que ja s'aixeca el teló i apareix –Oh, sorpresa!–, perfectament dissenyat, un Gold Motel, de la Route 66, estil anys 30, amb la seva piscina

prefabricada, el seu bar, la seva benzinera, els seus cartells lluminosos de neó (Tenen Wifi!), la seva bandera secessionista, etc. Tot perfecte, magníficament ambientat en el millor estil Art-Déco, cuidant els més mínims detalls, pot ser la millor il·lustració corpòria que jo hagi vist d'un quadre de Hopper... Tot entonadíssim!... Salvant el petit detall de què jo no havia vingut a veure a Hopper, sinó el Rheingold... I quan comença l'acció, em trobo amb càmeres de vídeo gravant als seus actors, em trobo amb pantalles de TV transmetent en temps real el que enregistren, com un autèntic "Gran Germà", em trobo amb personatges inventats (Com ara el barmen) que a Wagner mai se li havien ocorregut... i aquí comença la meua tortura:

Tortura per tenir que assistir a l'espectacle de les Filles del Rhin xapotejant en banyador i enagos en l'aigua de la piscina... Tortura perquè el Regne dels Nibelungs es converteixi en una roudotte, això sí, del més ranci estil Art-Décon, en el seu interior Alberic es converteix en serp i en granota, i perquè alguns dels protagonistes apareixen conduint un Mercedes cabrio negre perfectament conservat... Tortura perquè l'Erda, quan acaba la seva intervenció, acaba enredant-se amb la màquina escurabutxaques del bar quan el seu estimat Wotan decideix anar-se'n al Walhalla sense ella... Tortura quan Fasolt i Fafner, convertits en dos gàngsters americans, armats amb els seus bats de beisbol, destrossen, furiosos la cristalleria del bar... Tortura perquè Freia, la formosa i dolça Freia, tingui que encaixar les seves carns en un vestit de làtex rosa i negre al més pur estil BDSM... Tortura per què, quan s'inicien els compassos de l'accés al Walhalla, els déus estan prenent unes copes a la barra del bar i s'hi queden bevent sense atendre la crida de Wotan que s'haurà de conformar tant sols amb la companyia de Fricka en el seu avortament d'ascens... I Tortura, finalment, quan com a colofó, quan la música inicia els compassos del camí dels déus al Walhalla on, (segons el text del propi Wagner) ascendeixen lentament per un arc de Sant Martí que travessa de costat a costat el cel de l'escenari, al pobre escenògraf no se li acudeix més gran originalitat que algú abaixi la bandera secessionista i, en el seu lloc, hissi la bandera de l'arc Iris dels gais... Oh, suprema inspiració, que aconseguix que d'aquesta manera ens estalviem el magnífic arc de Sant Martí que ens havia de portar al Walhalla!...

I d'aquesta manera, en plena Route 66 amb els déus ja borratxos al bar, amb la bandera gai onejant al vent, acaba (per la meva profunda tristesa) l'obra en que l'únic majestuós a què he assistit ha estat una música que –aquesta sí– encara no s'han atrevit a alterar...

Tinc de confessar aquí, que mai en la meua vida, després d'anys d'assistir a tot tipus d'experiments escenogràfics amb l'obra de Wagner, m'havia sentit tant decebut, tant negativament afectat i iracundament indignat per la falta de respecte i la destrossa de l'obra del Mestre. La meua fe en la humanitat (aquesta a la que se suposa es dirigeix l'artista quan crea la seva obra) ha estat reduïda a trossets i, real i verdaderament, considerava seriosament seguir assistint a la resta de les jornades de la Tetralogia. En deia a mi mateix si, amb el cor a la mà, val la pena dedicar tota la vida a la lluita per l'Art davant la insensible falta de sensibilitat i de resposta per part del públic que, a abaixar-se el teló, encara conservava les ganes d'aplaudir, encara que tant sols fossin set minuts. (On està aquell Bayreuth en el que ens quedàvem fins setanta minuts aplaudint entusiasmats al final de cada obra?) Recordava llavors les reflexions de l'Umberto Eco quan escriu: "Tots i cada un de nosaltres infravalora sempre i inevitablement el numero d'individus estúpids que hi ha en circulació".

El cert és que he sortit del Teatre malhumorat, cabrejat (és la paraula exacta), enfadat amb la resta dels éssers humans que allí m'acompanyaven asseguts a les grades. I, de sobte, m'he adonat de què el Sol, que havia brillat tot el dia en un cel molt blau, havia deixat pas sobtadament a un sòl mullat per un plugim fi d'estiu. He baixat decidit els pocs graons de pedra que separen el Teatre de la petita esplanada on s'hi erigeix, solitari i altiu, el bust de Wagner i, quan he arribat a pocs metres d'ell, he aixecat els ulls per mirar-lo i... No m'ho podia creure!: Davant meu, en ple ocàs, es dibuixava, perfecte, un esplèndid Arc de Sant Martí de 180 graus, travessant el cel de costat a costat, entre agradables nuvolets roses, per sobre dels perfils dels arbres que rodegen tot l'espai, i al centre exacte d'aquest arc perfecte, era el bust de Breker, com si un compàs hagués traçat aquesta meravella de la naturalesa...

M'he parat atònit, perplex. He mirat a Wagner directament perquè, de veritat, tant sols faltava que el compositor fes l'ullet amb el seu ull de bronze, em somrigués i em digués: "Què, xaval! Vols que també et dibuixi al cel els déus

ascendint per l'Arc de Sant Martí? Tingues fe! Tots aquests autors decadents passaran, i la seva obra ben aviat s'oblidarà i amb ells morirà la vulgaritat dels que només saben viure en el fang destrossant l'Obra d'Art que altres crearen i que ells no saben sinó destruir. L'Obra d'Art és eterna, i vindran noves generacions que tornaran a sentir el plaer de gaudir-ne, i voldran novament gaudir, i assaborir, i vibrar, i sentir-se millors gràcies a l'Obra d'Art de l'Esdevenidor!"

I per això, i només per això, m'he decidit a escriure aquesta crònica apassionada de l'inici d'un Anell en un Bayreuth que ja no és el meu... perquè avui he pogut passar de l'escepticisme total a una nova fe en aquesta llei de l'etern retorn!